

հայտույժ

Haytoug

Պաշտոնաթերթ՝
ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ԳԱՃՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՀՅԳ Արեւմտեան Ամերիկայի Երիտասարդական Միութիւն

Ը. Տարի, Թիւ 1
Սեպտեմբեր-Հոկտեմբեր 1987

ԲՈՎԱՆ ԳԱԿՈՒԹԻՒՆ CONTENTS	
Sources of Militancy/Paths of Protest	2,3
Հարցազրույց Լուս Աննէլլոսի Հինգի Պաշտպան ՅամմաթուՄրին հետ	4
«Աէն Քուէրըն» Բանոյր	7
An overview of activities against Prof. Shaw's distortions	8
ԿուկուՆեանի Արշաւանք	10
Կազմակերպչական Հարցեր	12
Youth Forum	13
Poetry	14

ԽՐԱԳՐԱԿԱՆ | EDITORIAL

ԳՈՐԾՕՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՄԱՅՈՒՄՆԵՐԸ*

*The Imperative of Active Participation

□ Իբրեւ հայ յեղափոխական եւ ընկերվարական միակ կուսակցութեան երիտասարդական կազմակերպութիւնը, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը կը նպատակադրէ Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանի մը կերտումը: Նկատի ունենալով ներկայ համաշխարհային իրավիճակը եւ մեր ժողովուրդի համեստ կարողութիւնները, այս նպատակի իրագործումը որոշակիօրէն դիւրին նախաձեռնութիւն մը չէ եւ անկասկած կը պահանջէ շարունակական եւ երկարատեւ պայքար բոլոր նակատներուն վրայ՝ հայ ժողովուրդի շահերուն ի խնդիր: Պէտք է շեշտել սակայն որ որքան ալ երկար եւ դժուարին ըլլայ հայրենիքի ազատագրումի ուղին, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը կը հաւատայ, որ իր պատակը իրագործելի է:

Աւելին իբրեւ Արեւմտեան Ամերիկայի ամէնէն բազմանդամ եւ գործօն Բաղաճական Երիտասարդական շարժումը, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը կը հաւատայ թէ ազատագրութեան նանապարհին, բոլոր տրամադրելի եւ անհրաժեշտ միջոցները կարելի է՝ հարկաւոր է որ գործածուին: Իսկ այս միջոցներու վերարժեւորումը կը նկատուի առողջ եւ փափակելի երեւոյթ մը, որ պէտք է տեղի ունենայ պայքարի բոլոր հանգրուաններուն: Նման վերարժեւորումներու միջոցով կազմակերպութիւնը չի կորսնցրներ իր հիմնական նպատակի հեռանկարը եւ կը կանխէ ստորեայ վարչական մտահոգութիւններէ բխած օտարումը:

Եւ իբրեւ հայ ժողովրդավար կուսակցութեան մը երիտասարդական կազմակերպութիւնը, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը, իր կանոնադրին միջոցով, իր անդամներուն կը տրամադրէ անհրաժեշտ կառոյցը՝ հաստատուած ծրագիրներու վերարժեւորման եւ նոր ծրագիրներու նախաձեռնումի համար: Այս ժողովրդավար կառոյցին սակայն, պէտք է մկերանայ անդամներու գործօն մասնակցութիւնը: Միայն այս կառոյցի ազդեցիկ օգտագործումով է, որ կազմակերպու-

(շար. էջ 15)

□ As the youth organization of the only Armenian revolutionary and socialist party, the Armenian Youth Federation strives for the establishment of a Free, Independent and United Armenia. The realization of such a goal, considering the current international status quo and the modest potentials of our people, is definitely not an easy task and will undoubtedly require a continuous and long-term struggle on all fronts on behalf of the Armenian people. Let there be no mistake, however; as long and as difficult the path to the liberation of the homeland may be, the Armenian Youth Federation sees its goal as an attainable one.

Furthermore, as the largest and most active Armenian political youth movement in Western America, the Armenian Youth Federation believes that on the road to the liberation, all available and necessary means may and ought to be utilized. The re-evaluation of these means is seen as a healthy and desirable process, which must take place at every phase of the struggle. Such re-evaluations help the organization not to lose perspective of its primary goal and prevent it from becoming alienated through a pre-occupation with its daily administrative routines.

And as the youth organization of an Armenian democratic political party, the AYF, through its constitution and by-laws, provides its membership with the structure necessary for the re-evaluation of established programs and the

ՅԱՐԱՏԵՒ
ՊԱՅՔԱՐ

initiation of newer ones which will aid the struggle. This democratic structure, however, must be accompanied with the active participation of the membership. It is with the active utilization of this structure by the membership that the organization can cross greater distances on its path leading to the final destination. This active participation requires the members to not only carry out all the decisions of the elected executive and legislative bodies of the organization, but it also demands

(cont. on pg. 15)

Paths of Protest

Face to face with superpowers' intrigues to discredit the Armenian Cause by presenting it as an aspect of international terrorism, our people has now mobilized whole communities through uncompromising financial and moral sacrifices in order to assert that "we are all political prisoners."

In the face of conspiracies which seek to exploit the internal disagreements within the Armenian people, to encourage to the fullest the divisions within it, and to create fragmentation, our ideological movement now lends a hand to all Armenian political currents without exception, with the utmost determination to open the path toward national unity.

And the Armenian militant will seeks additional sources of internal energy.

Ov vor katch eb, inch ghusbaseh... (Those who are brave: for what do they wait?)

The roads of retreat and surrender have long since been closed for our people.

"If our historical enemy and its supporting allies do not wish to understand the language of peaceful methods, the Armenian Cause has already renewed its readiness to speak in the language of militancy."

If our historical enemy and its supporting allies do not wish to understand the language of peaceful methods, the Armenian Cause has already renewed its readiness to speak in the language of militancy.

And if there is an elaborate conspiracy to misrepresent or strangle the just demands of the Armenian people, let the re-intensification of our movement today testify to our resolve to break the chain that surrounds us.

The paths of protest are renewed when the determination to struggle continues. ■

□ It is true that the opportunity to become revolutionary is not lacking for the Armenian youth, so long as he remains fervent in maintaining his national pride and aware of the call for regaining his national rights.

This fact was proven by four ungers of the Armenian Youth Federation—ARF Youth Organization of Western America, on April 24th during the demonstration in Los Angeles by their resolute and audacious action.

Such action was taken by the four ungers who were enraged by the sight of the closed doors of the Turkish consulate (in front of which the demonstration was taking place) and the Turkish disregard toward Armenian demands. The four ungers scorned the warnings of the police and as a show of protest, decided to enter the building and sit in front of the closed doors of the Consulate, to read aloud the Armenian demands. After about three hours, the sit-in was unexpectedly ended when the police—seeing that the youths did not adhere to their warnings to abandon their positions—arrested the four ungers and took them to the police station. The four *Dashnaksagan* youths were released on bail the same day and their hearing was set for May 15, 1987.

Naturally, it is not the scope of this unique act of protest that leads to its illumination. Rather, more than the act itself, it is the position taken by the four Armenian youths that primarily causes their action to be placed in the limelight. It is a position which on the one hand inspires an optimism that views the gradual taking root of a healthy revolutionary spirit in our youth, and on the other hand does not condition the process of revolutionization upon a narrow conception of armed operations, thereby taking it farther and giving a message to the Armenian youth that the Armenian Cause does not recognize weakness so long as there are those youths who are prepared to sacrifice everything in the name of justice.

Their example is more compelling especially these days when our historical enemy uses all its strength to make its centers and diplomats inaccessible. A tactical approach of routine peaceful protest helps the Armenian people to rebel against the forced deprivation of its rights and aids in the strengthening of the healthy revolutionary spirit within the Armenian youth geared toward actively forcing the Turkish government to live up to its duty.

It is for these reasons that our youth must remain attentive toward the message of our revolutionary youths in their effort to seek and find new paths of protest. ■

ԲՈՂՈՒԹԻ ՈՒՂԻՆՆԵՐ

Իրազեցնելով ժողովրդին հարկադրված էր Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը, որի նպատակն էր հարցազրույցներ անցկացնել հարյուրավոր անհատների հետ, որոնք կարող էին արձագանքել իրենց կարծիքները Կիբրոսի հարցի վերաբերյալ:

Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը հարկադրված էր Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը, որի նպատակն էր հարցազրույցներ անցկացնել հարյուրավոր անհատների հետ, որոնք կարող էին արձագանքել իրենց կարծիքները Կիբրոսի հարցի վերաբերյալ:

Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը հարկադրված էր Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը, որի նպատակն էր հարցազրույցներ անցկացնել հարյուրավոր անհատների հետ, որոնք կարող էին արձագանքել իրենց կարծիքները Կիբրոսի հարցի վերաբերյալ:

Իրազեցնելով ժողովրդին հարկադրված էր Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը, որի նպատակն էր հարցազրույցներ անցկացնել հարյուրավոր անհատների հետ, որոնք կարող էին արձագանքել իրենց կարծիքները Կիբրոսի հարցի վերաբերյալ:

Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը հարկադրված էր Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը, որի նպատակն էր հարցազրույցներ անցկացնել հարյուրավոր անհատների հետ, որոնք կարող էին արձագանքել իրենց կարծիքները Կիբրոսի հարցի վերաբերյալ:

Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը հարկադրված էր Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը, որի նպատակն էր հարցազրույցներ անցկացնել հարյուրավոր անհատների հետ, որոնք կարող էին արձագանքել իրենց կարծիքները Կիբրոսի հարցի վերաբերյալ:

Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը հարկադրված էր Կոնգրեսի 132-րդ հոլով անցնելու Կիբրոսի մասին հարցաթուղթը, որի նպատակն էր հարցազրույցներ անցկացնել հարյուրավոր անհատների հետ, որոնք կարող էին արձագանքել իրենց կարծիքները Կիբրոսի հարցի վերաբերյալ:

«Տղոց պաշտպանութիւնը եւ Հայ Դատի արժարժումը միեւնոյն հարցն է»...

Կ'ըսէ Լոս Անճէլըսի Հինգի Պաշտպան Յանձնախումբի ներկայացուցիչ՝ ընկ. Յովիկ Սալիպա «Հայդուկ»ի հետ ունեցած հարցազրոյցի ընթացքին

Կատարինէ Ճնտրեան

Ծանօթ.— Վիզէն Յովսէփեան, Սթիվ Տէտէեան, Գտնիկ Սարգիսեան, Վիզէն Եագուպեան եւ Տիգրան Պէրպէրեան ձերբակալուեցան 1982-ին, Ֆիլատելֆիոյ թուրք ընդհանուր էիւպատոսին գրասենեակը ուժեղարելու, նահանգէ նահանգ պայթուցիկներ փոխադրելու եւ իրենց տրամադրութեան տակ պայթուցիկներ ունենալու ամբաստանութեամբ: Ժամանակի ընթացքին հինգ երիտասարդներու դատը երեք մասի բաժնուեցաւ: Յովսէփեան, Տէտէեան եւ Սարգիսեան յանցանոր նկատուեցան դատարանին կողմէ: Պաշտպան փաստաբանները վերատեսուութեան դիմում ներկայացուցին search and seizure եւ illegal wire-tapping հիմներու վրայ: Կ'ենթադրուի որ վերատեսուութեան պատասխանը մօտ օրէն տրուի դատական ատեսանին կողմէ: Եթէ վերատեսուութեան դիմումը մերժուի, յաջորդ քայլը կ'ըլլայ իրենց վճիռներու գործադրումը: Այս հանգրուանին կարելի է Full Appellate Court կամ նոյնիսկ ատկէ վերջ Supreme Court տանիլ հարցը: Իսկ եթէ վերատեսուութեան դիմումը ընդունուի դատարանին կողմէ, ինձնաբերարար դատերը կը վերջանան եւ տղանք անպարտ կ'արձակուին:

Տիգրան Պէրպէրեանի դատավարութիւնը ատենձին եղած էր: Պէրպէրեան դատաւարտուեցաւ հինգ ու կէս տարուան բանտարկութեան: Իր պարագային երաշխագիրը մերժուեցաւ դատախազին կողմէ, ուրեմն ներկայիս իր դատի վերատեսուութեան ընթացքին բանտ կը գտնուի:

Վիզէն Եագուպեանի պարագան բոլորովին տարբեր է: Կատավարութեան հոգեբոյժին վկայութիւնները սխալ նկատուած են: Դատախազը ընդունած է Եագուպեանի դատը վերատեսուութեան ենթարկելու առաջարկը եւ թելադրած է նոր դատավարութիւն մը: Իսկ կատավարութիւնը այդ որոշումը աննպատ գտնելով, կ'ուզէ որոշումը վերատեսուութեան ենթարկել: Եթէ միւս երեք երիտասարդներու վերատեսուութեան դիմումը ընդունուի, Եագուպեան անպարտ կ'արձակուի: Իսկ եթէ Եագուպեան անպարտ արձակուի, միւս երեք երիտասարդներու դատը փոփոխութեան չ'ենթարկուիր:

Ստորեւ կը ներկայացնենք մեր ընթերցողներուն Լոս Անճէլըսի Հինգ երիտասարդներու Պաշտպան Յանձնախումբի ներկայացուցիչ ընկ. Յովիկ Սալիպայի հետ ունեցած «Հայդուկ»ի հարցազրոյցը որը տեղի ունեցաւ 7 Սեպտեմբեր 1987ին:

● «Հայդուկ».— Լոս Անճէլըսի հինգ երիտասարդներու դատավարութիւնը ինչպէ՞ս տարբերած է միւս հայ կողմակալ բանտարկեալներու դատերէն:

ԸՆԿ. Սալիպա.— Դատավարութեան ընթացքին տղոց պաշտպանութեան թէզը չի հիմնադրուեցաւ ներկայացուած վկայութիւններու դէմ արտայայտուելով: Այսինքն, երբ որ վրկայուեցաւ որ պալուսակ մը գտնուած էր որուն մէջ ումը կար, պաշտպան փաստաբանները անդրադարձան այն գրողապատմաւնելուն որ կրնան տեղի տուած ըլլալ նման արարքի մը գործադրութեան: Այս դատին ընթացքին խօսուեցաւ Թուրքիոյ կողմէ գործադրուած հայկական ջարդերու մասին: Բաւականին գեկուցուեցաւ այն յրդապատմաւնելներու մասին որոնք տեղի տուած են, կամ տեղի տուած կրնան ըլլալ, այսօրուան հայկական զինեալ պայքարին:

Ընկ. Յովիկ Սալիպա

● «Հայդուկ».— Ըստ մեր տեղեկութիւններուն, արդեօք ամբիկեան եւ թրփական կատավարութիւնները փորձած են ճնշում բանեցնել դատարանի վրայ, նպատակ ունենալով հինգ երիտասարդներու դէմ աւելի խիստ պատիժներ ապահովելու: Որքանո՞վ յաջողած են:

ԸՆԿ. Սալիպա.— Կ'ուզեմ ճշել որ Վիզէն Եագուպեանի պարագային դատարանի կողմէ տրուած դրական որոշումը կատավարութիւնը կը փորձէ բեկանել: Նոյնիսկ մերփաստաբանները կատավարութեան այս ընթացքը տարօրինակ կը գտնեն, որովհետեւ նման պարագաներու մէջ դատարանի որոշումը գրեթէ անհնար է բեկանել: Իրականութիւնն այն է որ այս ընթացքը կատավարութեան յստակ դիրքորոշումը կը ցուցարբէ: Յանձնախումբի կարծիքով, կատավարութիւնը իր այս դիրքորոշումով կը նպատակադրէ հոգեբանական ճնշումի ենթարկել տղանք, յանձնախումբը եւ ժողովուրդը՝ տնտեսապէս տկարացնելով թէ՛ յանձնախումբը, եւ թէ՛ գաղութը: Կատավարութիւնը նոյնիսկ ի գին յաւելեալ ծախսերու պատրաստ է բանեցրելու այս ճնշումը մեր վրայ:

Բնականաբար ուրիշ վճիռներու պարագային ալ այս ճնշումը տեսած ենք: Երբ կատավարութիւնը իր լաւագոյն անձինքը կը գնէ այս հարցին մէջ, եւ երբ կարգ մը դատական հարցերու ընթացքին «ազգային ապահովութեան» մտահոգութիւններ մէջտեղ բերելով կարգ մը թղթածրարներ չեն բացուիր, կը յստականայ որ կատավարութիւնը պատրաստ է բոլոր միջոցներով ճնշում բանեցնել դատարանին վրայ: Սակայն պէտք ըսել որ յստակ տեղեկութիւններ չ'ունինք այս հարցին գծու, ինչ կը վերաբերի թրփական կատավարութեան, չ'ունինք տեղեկութիւններ:

«Հայրուկ».- Արդեօք եղա՞ծ են պարագաներ երբ հինգ երիտա-
արդներուն լուսագոյն պաշտպանութիւնը տրամադրելու հա-
մար, Հայ Դատի արծարծումը երկրորդական մակարդակի
վրայ դրուած է:

ԸՃԿ. Սալիպա.- Երբե՛հ. տղոց պաշտպանութիւնը եւ Հայ
Դատի արծարծումը միեւնոյն հարցն է: Լոս Անճէլըսի հինգի
դատավարութիւնը Հայ Դատի հետ ուղղակի կապ ունեցող հարց
մըն է: Ոչ մէկ ժամանակ մէկը միւսին երկրորդական մակար-
դակի վրայ չէ դրած: Երբ որ տղաքը կը պաշտպանեն, Հայ
Դատը պաշտպանած կ'ըլլան:

● «Հայրուկ».- Դատավարութեան ընթացքին ժողովուրդի բա-
րոյական եւ նիւթական օժանդակութիւնը բաւարար կը համա-
րէ՞ր: Հայ Դատի աշխատակներուն ֆիկուն կանգնելու գծով,
ի՞նչ կը նշանակէ այս ժողովրդային օժանդակութիւնը:

ԸՃԿ. Սալիպա.- Շատ սխալ պիտի ըլլար եթէ ըսէինք որ ժողո-
վուրդը պէտք էր համարուէր չափ իր օժանդակութիւնը չէ բերած:
Ընհակառակն, մեր ժողովուրդը թէ՛ նիւթական եւ թէ՛ բա-
րոյական իր օժանդակութիւնը բերած է ամէն քայլափոխի:

Պէտք է ընդունիլ այն իրականութիւնը որ այս տղաքը ընդհա-
նուրէն մէկ քայլ աւելի պատրաստակամութիւն ունեցած են
Հայ Դատի հետապնդման աշխատանքներու գծով, քայց եւ
այնպէս, պէտք չէ այս տղաքը տարբեր դիտել: Անոնք պարզապէս
ժողովուրդի պայքարող գաւակներն են, որոնք, ինչպէս բոլորս,
կեանքի բոլոր հանգիներուն իրաւունք ունին: Այո, իրենց
պայմաններու բերումով որոշ պարտականութիւններ ունին
ժողովուրդի հանդէպ, սակայն անձնական կեանքի մէջ իրենց
ազատութիւնները պէտք է յարգուին:

«Այս դատին ընթացքին խօսուեցաւ Թուրքիոյ
կողմէ գործադրուած հայկական ջարդերու
մասին: Բաւականին զեկուցուեցաւ այն
դրդապատճառներու մասին որոնք տեղի տուած
են, կամ տեղի տուած կրնան ըլլալ, այսօրուայ
հայկական զինեալ պայքարին»:

Յանձնախումբը կը կարծէ որ պաշտպանութեան հարցը եւ
նիւթական բոլոր գոհողութիւնները կ'ըլլան ոչ թէ տղոց անմի-
ջական կեանքի ապահովութեան համար, այլ հայ ժողովուրդի
իրաւունքները չզիջելու նպատակով: Եթէ մենք այսօր ամէ-
նափոքր նման նշումի տեղի տանք եւ չպաշտպանենք մեր
տղաքը, թէ՛ ներքին եւ թէ՛ արտաքին ճակատներու վրայ կը

վնասենք: Ներքին ճակատի վրայ մեր բարոյականը կը տկա-
րանայ, իսկ արտաքին ճակատի վրայ մեր բշխումիին շատ
յատակ կ'ըլլայ որ մենք փոքր նշումներու տակ պիտի ընկրկինք:

Պէտք է շեշտել որ ժողովուրդի մեծ հատուածը իր բարոյա-
կան օժանդակութիւնն ալ բերած է: Ասոր վերջին ապացոյցը
1986ի վերջաւորութեան Փաստիմաչի մէջ տեղի ունեցած
ձեռնարկն էր: Մօտաւորապէս 800 հոգի լեցուցին 600-հոգինոց
սրահը: Մարդիկ մինչեւ դուռ եկան եւ ըսին որ եթէ սրահը
լեցուն է, վնաս չունի, չեն ուտեր, չեն խմեր, միայն թէ իրենց
բասն տղարը վնարեն որ իրենց մասնակցութիւնը բերած ըլլան
այս ձեռնարկին: Նաեւ մեզի եկան նուէրներ Արեւելեան Ամե-
րիկայէն, Գանատայէն, Եւրոպայէն եւ ճոյնիսկ Միջին Արեւել-
ի երկիրներէն:

«Երբ որ մեր ժողովուրդը իր բոլոր խաւերով իր
մասնակցութիւնը բերէ հայկական իրականութեան,
ըլլայ այդ Լոս Անճէլըսի հինգի պաշտպանութեան
համար ձեռնարկներուն մասնակցելով կամ
ապագայի տեղի ունենալիք ցոյցերուն... ինքնա-
բերաբար օժանդակած պիտի ըլլայ թէ՛ տղոց դատին
եւ թէ՛ Հայ Դատին»:

● «Հայրուկ».- Ինչ՞ կը նախատեսէ՞ք ապագայի համար. ժողո-
վուրդը եւ յատկապէս երիտասարդութիւնը ինչպէ՞ս կրնան
օժանդակել հինգ երիտասարդներու դատին:

ԸՃԿ. Սալիպա.- Նախ ըսեմ թէ երիտասարդութիւնը ինչպէս
կրնայ իր օժանդակութիւնը բերել հինգ տղոց: Նախ եւ առաջ,
հայ ազգային ազատագրական պայքարի գծով կատարուած
որեւէ արարք մեզի համար իրեն ապագայի օրինակ պէտք է
ծառայէ: Պէտք է դատավարութեան ընթացքը դիտել, ճաղա-
փական հարցերը առնել եւ կշռել, եւ տեսնել թէ որքան դժուարին
վիճակի մէջ կը գտնուինք: Այս բոլորը տեսնելով եւ վերլու-
ծելով պէտք է երիտասարդութիւնը կարենայ հասկնալ թէ
ինչպէս կրնայ իր մասնակցութիւնը բերել հայկական իրակա-
նութեան: Մեր դիմագրաւած դժուարութիւնները այնքան
շատ են, որ պէտք ունինք ամէն մէկ երիտասարդի՝ իր բոլոր
կարողութիւններով:

Իսկ ժողովուրդը կրնայ Լոս Անճէլըսի հինգի դատին օժան-
դակել պարզ իր մասնակցութիւնը բերելով հայկական առօր-
եային: Երբ որ մեր ժողովուրդը իր գանազան խաւերով իր
մասնակցութիւնը բերէ հայկական իրականութեան, ըլլայ այդ
Լոս Անճէլըսի հինգի պաշտպանութեան համար ձեռնարկնե-
րուն մասնակցելով կամ ապագայի տեղի ունենալիք ցոյցերուն,
եւ կամ որեւէ հարց որ կապուած է Հայ Դատի աշխատանքնե-
րուն, ինքնաբերաբար օժանդակած պիտի ըլլայ թէ՛ տղոց դա-
տին եւ թէ՛ Հայ Դատին:

ՅԻՇԵՑԻ՛Ք ՀԱՅ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱՆՆԵՐԸ

Write to
KEVORK MARACHELIAN
HOVIG NOUBARIAN
RAFFI TITIZIAN
Etablissement Archambault
242 Montee Gagnon
Ste-Anne-Des-Plainers
Quebec, CANADA JON-1H0

● «Հաղոս».- Ընկեր Յովիկ, արդեօ՞վ ունի՞՞ յաւելեալ աւելցընելիքներ ցարդ ձեր ըսածներուն:

Ընկ. Սալիպա.- Այո. պիտի ուզէի արտայայտուիլ դատաւարութեան ընթացքին մասին:

Երբ տղաք ձերբակալուեցան, գաղութին մէջ հարցը այնքան տաք էր որ մէկ ձեռնարկով 100-150 հազար տուրք կրնայինք

«Կարելոր է նամանաւանդ երիտասարդութեան բարոյական մասնակցութիւնը որովհետեւ պէտք է փաստենք բոլոր անոնց որոնք մեր դէմ կը պայքարին. . . թէ մենք այս տղոց պաշտպանութեան հարցով նաեւ կը պաշտպանենք Հայ Դատը. . . աւելին, որեւէ ճնշումի տակ պիտի չընկրկինք»:

հաւաքել եւ 1000 հոգիով կը լեցնէինք սրահը: Սակայն, երբ սկսանք դատաւարութիւնը, կամաց-կամաց ժողովուրդը սկսաւ կորսնցնել իր հետաքրքրութիւնը: Տեղին է նշել որ պաշտպան յանձնախումբը ասոր մէջ մասամբ յանցաւոր էր, որովհետեւ չկրցանք ժողովուրդին տեղեակ պահել դատական ամէնօրեայ անցուդարձերուն մասին: Սակայն հիմա կարիք կը տեսնենք հանրային ձեռնարկներով ժողովուրդին տեղեակ պահել մեր աշխատանքներու մասին: Ներկայիս մեր միակ շօշափելի կապը ժողովուրդին հետ մեր նախաձեռնած տնտեսական ձեռնարկներն են: Մեր ապագայի ծրագիրներու մէջ կան

«Հայ ժողովուրդը պէ՛տք է յեղափոխական լինի այն մոմէնտին, երբ պայմանները մեզ նպաստաւոր լինեն, ուրեմն, ամէն բո՛ւ պէ, որովհետեւ, կրկնում ենք, անորոշ է այդ մոմէնտը»:

- «Դրօշակ»

Տ. Պերպերեան, Գ. Սարգիսեան, Վ. Յովսէփեան, Ս. Տէտեան, Վ. Եագուպեան

տարբեր շրջաններու մէջ ժողովուրդին հետ հանդիպումներ ունենալ եւ իրենց բացատրել դատաւարութենէն բխած հարցերու մասին, եւ պատասխանել իրենց հարցումներուն:

Տեղին է նաեւ ըսել որ ժողովուրդի հետաքրքրութեան մակարդակը նաեւ կապուած է դատի ընթացքին հետ: Օրինակի համար, երբ դատական հարցերը սկսան երկարիլ եւ 7-8 ամիս պէտք էր սպասէինք պատասխանի, ինճնարեաբար հարցերը սկսան պաղիլ: Սակայն այս վերջին տարուան ընթացքին երբ վերատեսութեան հարցը մէջտեղ եկաւ եւ ճիւրթական պահանջները կրկին կարեւորութիւն ստացան, ժողովուրդի հետաքրքրութիւնը կրկին բարձրացաւ: Ներկայիս որ հարցը այս կամ այն ձեւով մօտեցած է իր լրումին, կարելոր է որ ժողովուրդը իր բոլոր խաւերով եւ միջոցներով իր մասնակցութիւնը բերէ դատին: Կարելոր է նամանաւանդ երիտասարդութեան բարոյական մասնակցութիւնը որովհետեւ պէտք է փաստենք բոլոր անոնց որոնք մեր դէմ կը պայքարին, ըլլան անոնք կատալաբական մարմիններ թէ գաղտնի սպասարկութիւններ, թէ մենք այս տղոց պաշտպանութեան հարցով նաեւ կը պաշտպանենք Հայ Դատը, եւ կը պաշտպանենք մեր իրաւունքները. աւելին, որեւէ ճնշումի տակ պիտի չընկրկինք եւ պիտի շարունակենք մեր պայքարը: Պիտի կրկնենք, ժողովրդային մասնակցութիւնը բոլոր Լոս Անճէլըսի հինգի պաշտպանութեան ձեռնարկներուն, ըլլան անոնք տեղեկատուական կամ տնտեսական՝ խիստ կարեւոր են: Կարելոր է ժողովուրդի մէջ տեղդծել այն զգացումը որ իրենք ալ մաս կը կազմեն այս դատին:

● «Հաղոս».- Շնորհակալութիւններ ընկեր Յովիկ: Ընկ. Սալիպա.- Խնդրե՛մ:

“This struggle will finally and inevitably result in the complete recognition of inviolable human rights and in the liberation and independence of the oppressed and persecuted nations within their own territories. This will be achieved in the framework of a worldwide socialist family based on the inviolability of the rights of these nations to unhindered self-determination and on the brotherhood and peaceful cooperation of all individuals and peoples.”

— ARF-D Program, 1982

«ՄԷՆ ՔՈՒԷՆՔՐՆ» Բանտը

Մանօթ. - «Հայդուկ»ը բարեբախտութիւնը ունեցած է ստանալու հետեւեւալ գրուածքը ընկ. Համբիկ Սասունեանէն, որը կը նկարագրէ իր միջավայրը «Մէն Քուէնքրն» բանտին մէջ: Գրութեան բուականն է 2 Փետրուար 1987:

■ Այս բանտին մէջ կան մօտ 4,000 բանտարկեալներ: Բանտարկեալներուն մեծամասնութիւնը սեւեր, մեխիկացիներ եւ ներմակ ամերիկացիներ են: Կան նաեւ Բուլղարներ, հրեաներ, գանատացիներ, եւ այլն:

«Մէն Քուէնքրն» բանտը շինուած է մօտաւորապէս 150 տարի առաջ, 1800ական բուականներուն: Հակառակ անոր որ մինչեւ օրս բաւական յանախակի նորոգութիւններ եղած են, ուր որ նայիս՝ բանտի հնութիւնը յայտնի է:

Ինչպէս ամէն մեծ դպրոց կամ համալսարան, այս բանտն ալ ունի իր տարբեր բաժինները: Դուրսէն դիտողին համար բանտի տարբեր բաժինները պարզ շէնքերու կը նմանին: Այս շէնքերը մենք Cell Block կը կոչենք: Այս բաժիններու շարքին են East Block, North Block, West Block, South Block, Carson Section, Alpine Section, եւ մի քանի ուրիշներ: Ամէն շէնք ունի հինգ յարկեր եւ մօտ 500 խուցեր:

Բանտը ունի Main Line կոչուած բաժինը: Main Line ի երկու բաժիններն են Alpine Section եւ West Block: Մնացած շէնքերը կը կոչուին Lock Down Units: Այդ շէնքերու բանտարկեալները լոռի կամ այլ խնդիրներու համար պատժուած են, եւ կը գտնուին խիստ հսկողութեան տակ: Այս բանտարկեալները նաեւ զրկուած են բանտի կարգ մը դիւրութիւններէն: Անոնք աշխատելու եւ դպրոց երթալու իրաւունք չունին, իսկ ամիսը միայն 35 տոլար ծախսելու իրաւունք ունին իրենց պէտքերուն համար, մինչ Main Lineի բանտարկեալները կրնան ծախսել 140 տոլար:

Main Lineի բանտարկեալները:

Main Lineը ունի մօտ 800-900 բանտարկեալներ, որոնցմէ 230ը կը գտնուին Alpine Sectionի մէջ ուր նաեւ եւ կը գտնուիմ: Այս շէնքը իր խուցերուն մէջ ունի միայն մէկ բանտարկեալ եւ մէկ անկողին, երբ West Blockի խուցերու մեծամասնութիւնը ունին երկու անկողին եւ երկու բանտարկեալներ:

Բանտի մէջ կան շատ մը gangեր, որոնք յանախ անիմաստ խնդիրներու համար կառուի կ'անցնին: Շատ անգամ այս gangերը իրարու հետ լաւ յարաբերութիւններ ունին եւ ամէն մարդ իր գործով կը զբաղի: Իսկ երբ մէկը միւսին պարտական դրամը չի վճարէ կամ անարգէ միւսին, մի քանի օր ետք իրար կ'անցնին երկուէր, եթէ ոչ լրիւ բանտը: Յանախ բանտապահները կը ստիպուին կոպիլ բանտարկեալները իրենց խուցերուն մէջ, ուր շարքեր կամ ամիսներ կը մնան՝ մինչեւ բանտապահները կանկաճեալի անձերը տանին Lock Down շէնքը:

Բանտը ունի նաեւ մեծ դաշտ մը ուր բանտարկեալները իրենց գործէն ետք կամ շարքաձեռքին կրնան երթալ ու հանգստանալ, մարզուիլ, կամ միւս բանտարկեալներուն հետ խօսիլ:

Ամէն պարագայի, պէտք է չափազանց զգոյշ ըլլալ խօսակցութիւններու ընթացքին: Բանտին մէջ անկարելի է գոյատեւել սթէ աչդո բաց չի պահես:

Խուցը:

Խուցին երկայնքը հինգ քայլ է, իսկ լայնքը՝ երկու:

Խուցին մէջ կայ անկողին մը, տաք եւ պաղ ջուր, «լաքը» մը,

Prosecute the Turkish government!

բաղնիք եւ լոյս:

Ամէն բանտարկեալ, կարեւոր չէ թէ որ շէնքին մէջ է կրնայ ունենալ պատկերասփիւռ մը: Սակայն, Lock Down շէնքին մէջ գտնուող բանտարկեալները կրնան ունենալ կամ պատկերասփիւռ կամ ձայներիզի մեքենայ: Main Lineի բանտարկեալները կրնան ունենալ պատկերասփիւռ, ձայներիզի մեքենայ եւ ձայնասփիւռ: Իսկ երբ խուցերու մէջ են, կրնան մեր ուզածը ընել, ուզած ժամանակ պտուկիլ, ուզած ժամանակ պտուկերասփիւռ դիտել, ձայներիզներու մտիկ ընել, գրել կամ կարդալ, եւ այլն: Բայց անշուշտ շարքուան մէջ ժամը 8էն մինչեւ 2.20 գործի պէտք է երթանք:

Մոռցալ յիշելու թէ բանտը ունի երեք եկեղեցիներ եւ մէկ գրադարան:

Այցելութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն օր: Անոնք որոնք կ'ուզեն այցելել բանտարկեալի մը, պէտք է լեցնեն դիմումագիր մը եւ դրկեն բանտ ու մի քանի շաբաթներ սպասեն պատասխանին:

Բանտը ունի խանութ մը: Ամէն բանտարկեալ կրնայ միչեւ 140 տոլար ծախսել ամիսը, ու գնել իր պէտք ունեցած առարկաները կամ ուտելիքները:

Քանի որ բանտարկեալները կ'աշխատին, անոնք կը ստանան ամսական: Բանտարկեալներու մէկ մասը կը վճարուի 13 տոլար ամիսը, իսկ միւս մասը՝ 40-60 տոլար: Կան նաեւ բաւականին քիւով էրջ բանտարկեալներ որոնք կը շահին 80-120 տոլար ամսական:

Իսկ դպրոց յանախող բանտարկեալներու ամսականը 13-25 տոլար է:

Համբիկ Սասունեան՝

Համբիկ Սասունեան

Stanford Shaw: Silenced on One Front Still Active on Others

An overview of activities against Prof. Stanford Shaw's distortions

by E. Chooljian

□ Stanford Shaw, distorter of history and exploiter of academic freedom, returned to UCLA in winter of 1986 to teach History 111B covering Ottoman & Turkish History. As in the past, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey* was used as a textbook for the course; a book which grossly misleads the students as to the circumstances surrounding the Armenian Genocide. To put it bluntly, Shaw suggested that the Armenian Genocide never took place.

But who is Stanford Shaw and by what sources does he claim the Armenian Genocide did not occur? Stanford Shaw started his academic career at Harvard University in 1958 as assistant professor of Near Eastern Studies and rose to the position of associate professor by 1968, when he started teaching at UCLA, where he would later become a tenured professor. Professor Shaw has written books concerning Turkish and Near Eastern history, each partially discredited by academics for various reasons such as inconsistencies, lack of sources, and use of unsubstantiated sources.

In *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey, Vol. II* Shaw indirectly questions the validity of the Armenian Genocide; he creates a controversy surrounding the issue, through which he turns the planned murder of a nation, the killing of 1.5 million innocent Armenian men, women and children, into a morbid number's game. Shaw writes "Armenians claim that as many as 2 million were massacred, but no counts of the dead were ever taken, and the actual total can only be estimated. The claims are based on the supposition that the prewar Armenian population of the Empire was 2.5 million. According to the Ottoman Census of 1914, however, it was at most 1.3 million. . . As 100,000 remained in Turkey after the war one can conclude that only 300,000 died if one accepts the Ottoman census report, or 1.3 million if the Armenian figures are utilized." It should be mentioned that these "Armenian figures" are based on records found in the U.S., French, German and British archives, while the "Ottoman census records" are found in the Turkish archives, which by the way are not open to all academics for study and verification, but only to those who accept Turkish Government's distorted version of history.

To combat this barrage of misinformation, the UCLA Armenian Student Association (ASA) with the support of the Armenian community, planned demonstrations against Professor Shaw to enlighten the academics and students, requested that university officials stop Shaw from teaching this particular class and ban his book at the ASUCLA student store.

When Shaw taught this class in the winter quarter of 1982, the ASA planned and carried out three demonstrations in front of Shaw's class which led to a meeting of four Armenian representatives with Chancellor Young of UCLA where they presented a list of demands. Although the Chancellor refused the demands, the activities caused significant turmoil on the UCLA campus and a great deal of publicity in the *UCLA Daily Bruin*. This plus the unrelated assassination of a Turkish official in Westwood in January 1982 probably caused Professor Shaw's rapid departure in mid-quarter.

In summer 1986, Shaw again started to teach the class although no protests were made. Shaw "graciously" let the ASA show a movie concerning the Armenian Genocide — again trying to show the Armenian Genocide as a controversial issue. Noting the absence

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

«Հայդուկ»-ը լույս կը տեսնէ ՀԵԴ անդամներու կամաւոր աշխատանքով, եւ կը բաժնուի ձրիաբար: Որեւէ արտաբովս նուիրատուութիւն պիտի օժանդակէ «Հայդուկ»-ի շարունակական հրատարակութեան:

Հաճեցէք նուիրատուութիւնները կատարել ՀԵԴ Կեդրոնական Վարչութեան (AYF C.E.) հետեւեալ հասցեով:—

AYF Haytoug, 419a West Colorado St., Glendale, CA 91204

of demonstrations or strong protests, Shaw decided to teach the course again in winter quarter of 1987. This time the Armenian students refused to remain unheard. After some initial "indecisiveness," plans to hold a rally and vigil were finalized by mid-quarter. Survivors, representatives of campus student groups, and Executive Director of ANC, unq. Berdj Karapetian denounced Shaw's teachings, and affirmed that such lies should not be allowed in the classrooms of any school or university. Next, the ASA launched its second plan. It asked survivors to be present during Shaw's history class, holding placards about the Armenian Genocide. A series of demonstrations were planned to voice the truth about the genocide, and expose Shaw's lies.* Although only two demonstrations took place, about 150 Armenians were present at the second demonstration which culminated in a meeting with the head of the UCLA History Department. Dr. Howe listened to the agonizing and horrible stories of some of the survivors, and met with a delegation of Armenians after the demonstration, and promised to investigate the matter. But that was not all. It seemed that Cambridge Press, the publisher of Shaw's book, fed up with the controversy and protests surrounding the text, had decided to stop its publication altogether. Hence, the book cannot be used as a textbook at any university. Also, a confidential source assured the ASA that Stanford Shaw will not teach History 111B for at least a year or maybe even longer.

However, the Armenians' battle against the falsification of history is far from over — for Shaw belongs to that vast network of "academicians," covertly supported by the Turkish government to promote Turkish image and rewrite their history. In response to House Joint Resolution 192, the Turkish American Association published a petition condemning the efforts to commemorate the Armenian Genocide, signed by 79 "scholars," one of whom was Stanford Shaw. Also, in response to State Assembly Bill 1273 which requires the teaching of Armenian Genocide in grades 7 through 12 of California public schools, Shaw criticized the Board of Education sub-committee for even considering the Armenian Genocide in a letter which offended the committee and prompted a sharp response from them.

As Armenian youth, but more specifically as AYP members, we must constantly be aware of the actions of those such as Shaw, and let our voices be heard in protest. We must follow the example of those ungers who took the time to attend the demonstrations against distortion of Armenian (and Turkish) history. Issues such as this affect the Armenian nation as a whole, and all members of the Armenian Youth Federation must be ready and willing to act accordingly. ■

* As a long term goal, the ASA formed a committee of graduate students to prepare a detailed report and case against professor Shaw to be presented before the UCLA Academic Senate who has the authority to relinquish Shaw's position as a tenured professor and thereby discrediting him in the academic community.

ՅԻՇԵՑԻՔ ՀԱՅ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Write to
RAFFI ELBEKIAN
 3156/2
 KP DOM
 Sr. Mitrovica
 22000
 YUGOSLAVIA

Shaw's Response to Teaching of Armenian Genocide in Grades 7 through 12 of California Public Schools

History Department
 University of California, Los Angeles
 Los Angeles, CA 90049
 22 December 1986

Mrs Bonnie J. Kaslan

Dear Mrs Kaslan,

Thank you for your letter of December 15 and the enclosed copy of the proposed California State Department of Education's proposed "Model Curriculum for Human Rights and Genocide." Insofar as Turkish and Armenian history are concerned, the model contains numerous errors of fact as well as interpretations which are at great variance from those held by Middle Eastern and Turkish historians throughout the world. For example, the continued use of the term "the Armenian genocide," along with indications that this idea is rejected only by the Turkish government is contradicted by the statement published late last year by 69 leading Ottoman and Middle Eastern historians, including world-famous professors at Columbia, Princeton, and Chicago as well as at our own major California universities, which indicated that considerably more research is needed on the subject and that the sufferings of the other peoples of the Ottoman Empire during and after World War I equalled those of the Armenians and could not be ignored without grave accusations of religious and racial prejudice. The statement indicated that the Armenian claims of genocide cannot be substantiated at this time. There is no doubt that many Armenians died and suffered at that time, but so also did millions of Turks and other Muslims during the Russian invasion of eastern Anatolia during World War I, the Greek invasion of southwestern Anatolia immediately after the war, and the Franco-Armenian invasion of Cilicia in 1919-1921. One must also take into consideration the millions of Turks who were slaughtered by Czarist Russia during its 19th century movement across Central Asia, and by the Greeks, Serbs and Bulgars during their successful wars for independence in the 19th century. All people of the area suffered, and to mention one without the others most certainly is racial prejudice of the worst sort.

There are many other statements in the model curriculum which simply are not correct. There never was, or is, any "Turkish stereotyping of Armenians"; I have encountered much more of the reverse. There was no "Armenian position of neutrality" during World War I — there was a statement of neutrality which was not carried out in practice. Most Armenian leaders in the Ottoman Empire actively supported the Allied cause, as Boghos Nubar Pasha pointed out to the Allied leaders on numerous occasions during the Paris Peace Conference that followed the war. There never were any "plans to annihilate the Armenian people" on the part of the Ottoman government; the so-called Naim Bey papers which Armenian nationalists have produced to substantiate these claims are evident forgeries.

In sum, that portion of the model curriculum which refers to Turkish-Armenian relations during the late Ottoman period contains grave errors, reflects racial prejudice of the worst sort, and in fact constitutes a savage attack on the Nazi holocaust against the Jews, something which *did* happen and which should not be compromised by association with other, less substantiated claims. Having lost relatives myself in the Nazi holocaust, and suffered a great deal from anti-Semitic behavior, I deeply resent its being used in this manner.

These statements in the proposed model curriculum in no way reflect what is taught on the subject, either at the University of California, Los Angeles or at the University of California, Berkeley, let alone at other major universities in the United States. Those portions of the statement that deal with Armenian-Turkish relations should be entirely redrafted if the State of California does not want to become the laughing-stock of the Academic World.

Yours sincerely,
 Stanford J. Shaw

Կուկուճեանի Արշաւանք

Ռուքիա Պօղոսեան

□ 1880-1899ական թուականներուն, որ կը գուգադիպին Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան հիմնադրութեան առաջին տասնամեակին, տեղի կ'ունենան զինեալ խումբերու արշաւանքներ, որոնցմէ յիշատակելի են Կարս նահանգի մէջ՝ Յունոյի խումբը, Արարոյի խումբը, եւ Կուկուճեանի խումբը: Այս վերջինը տեղի ունեցաւ 23 Սեպտեմբեր 1890ին, որուն կ'ուզենք ստանձինն անդրադառնալ:

Հայ Բաղաճական կուսակցութեանց ծնունդի օրերուն, Ռուքիայէն եւ Արեւմտահայաստանէն թիֆլիս եկան շարք մը նշանաւոր արեւմտահայ դէմքեր, որոնցմէ էին Չափեան, Յունօ եւ Սարգսաւազ: Այս երեքն ալ թիֆլիսի եւ Կովկասի մէջ կը հրահրէին ժողովուրդը ըսելով թէ արեւմտահայութիւնը միանգամայն պատրաստ է պայքարելու: Չափեանի, Սարգսաւազի եւ Յունոյի տարած Բարոզութիւնները եւ լաւատես յայտարարութիւնները ապարդիւն չանցան: Անոնցմով սաստիկ խանդավառուեցան Պետերգրքուրգի խումբ մը հայ ուսանողներ, որոնք արդէն իսկ մկրտուած էին նոր ազատագրական շարժումի աւազանին մէջ:

Խումբի սիրտն էր Ուտիացի Սարգիս Կուկուճեան: Կուկուճեան պարագլուխներէն էր այն հայրենասէր խումբակին, որ 1889ին թարգմանարար հրապարակ նետեց մարտաշունչ պրոշիւրներ պուլկարական ազատագրական պայքարէն: Երիտասարդ արդէն իսկ ուխտեր էր «երկիր» անցնելու եւ զինավարժութիւն սովորեցնել իր ընկերներուն:

Կարապետ Եզեան, պահպանողական ջերմ հայրենասէր մը, որ նոյնպէս մտահոգուած էր Արեւմտահայաստանի նակատագրով, հետեւեալ առաջադրանքը կուտայ Կուկուճեանին. -

«Երթա՛լ Պարսկաստան, մտնել պարսից ծառայութեան մէջ, խանի տիրոջ ստանա՛լ, հաստատուիլ թուրք-պարսկական սահմաններու մօտ եւ բաւականաչափ ուժ կազմել յետոյ՝ կազմակերպել շարժումներ վասպուրականի մէջ»:

1890ի Մայիսին, Սարգիս Կուկուճեան կը մեկնի թիֆլիս: Այստեղ ան կը խորհրդակցի Գրիգոր Արծրունիի հետ որ կը բնադրէ իրեն հրաժարիլ Եզեանի ծրագրէն որը երկար ժամանակ կը պահանջէր: Այն ատեն թիֆլիս հասած էր անգլիական «Տէլլի Ելուզ»ի թղթակից Ֆից-ձերալտը, որ եկած էր իր թղթակցութիւններով Եւրոպայի ուշադրութիւնը հրաւիրել Արեւմտահայաստանի վրայ:

Կուկուճեան թիֆլիսի մէջ դարձաւ ընդհանուր ուշադրութեան առարկայ: Իր խումբը գրկաբաց ընդունելութիւն գտաւ «Երիտասարդ Հայաստան» կոչուած գաղտնի ընկերակցու-

Սարգիս Կուկուճեան

թեան մօտ. ընկերակցութիւն մը որ շուտով պիտի միանար Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան: Կուկուճեան կը ձեռնարկէ մեծ արշաւախումբ մը կազմակերպելու՝ նպատակ ունենալով քանի մը հարիւր երիտասարդներով երթալ սահմանի միւս կողմը, հարուածել քշեմին, իրարանցում ստեղծել, եւ վերջապէս Եւրոպայի ուշադրութիւնը գրաւել հայկական հարցին շուրջ, եւ պարտադրել ճիշդ յօդուածի գործադրումը:

Արշաւախումբը օր ըստ օրէ կ'անէր: Կուկուճեան կ'ուզէր կարելի եղածին չափ շուտ անցնիլ սահմանագլուխ, սակայն չէր ստանար անհրաժեշտ դրական օգնութիւնը թիֆլիսէն: Իսկ Մշեցի Սարգսաւազը կը դանդաղէր, միշտ նորանոր պատրուակներ հնարելով յետաձգելու արշաւանքը: Ի վերջոյ կասկած կը տարածուի որ Սարգսաւազը պարզ խաչագող մըն է եւ ան կը 'սպաննուի' իրողութիւնը այն էր սակայն, որ թիֆլիսի մէջ ալ հակառակ էին արշաւախումբի մեկնելուն եւ հետեւաբար դրամ չէին դրկեր վախճալով ոռու իշխանութիւններու միջամտութենէն, որը վտանգաւոր կրնար համարուիլ ընդհանուր շարժման յաջողութեան համար:

Այդ օրերուն, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը կազմակերպուած էր արդէն. ան սակայն դրական տրամադրութիւններ ցոյց չէր տար Կուկուճեանի արշաւանքի ուղղութեամբ: Մուրհանդակներ գացին Կարս համագլուխ Կուկուճեանին ի հրաժարի իր ծրագրէն եւ ցրէ կամաւորները: Սարգիս Կուկուճեան՝ անձնուրաց կամաւոր մը, Բաջալիբուած ժողովրդական միահամուռ ցոյցերէն, տեղի չտուաւ թիֆլիսէն եկած յոր-

ՅԻՇԵՏԷ՛Ք ՀԱՅ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱՆՆԵՐԸ

Write to
HAMPIG SASSOUNIAN
 P.O.Box C-88440
 Building A-7 #227
 Reprisa, California
 95671
 USA

արևերուն եւ 1890ի Սեպտեմբեր 22ին մեկնեցաւ սահմա-
ազգուի 150 երիտասարդներով:

Խումբը անմիջապէս գորաւոր բախում կ'ունենայ Բուրսերուն
հետ, որոնց շուտով կը հասնի թուրք գորբը: Կուկունեան տղոց
կը պատուիրէ փախչին, իսկ ինք անձնատուր եղաւ ուս զինուո-
րականերամանատարութեան եւ փորձեց բացատրել խումբին
նպատակը: Կուկունեան անձնատուր եղաւ, որպէսզի հնարա-
ւորութիւնը ունենայ դատաւարութիւններու ընթացքին պաշտ-
պանել հայկական հարցը: Այդ օրերուն, խիստ տպաւորիչ
երեւոյթ մըն էր այս մէկը:

Տեղի ունեցաւ մեծ, ազմկայոյց դատաւարութիւն մը Երեւա-
նի մէջ: 26 հոգի ախտուեցան Սիպերիա, իսկ Կուկունեան
իբրեւ խմբապետ դատապարտուեցաւ 20 տարուան տաժանա-
կիւր աշխատանքի, որմէ եօթ տարին՝ շղթայակապ: Անկէ ետք,
յաւիտեան ախտը Սիպերիոյ մէջ:

Երկու ամիս Սախալիի անտառներու մէջ թագնուելէ ետք,
ընկերներով լաստ մը կը շինեն եւ ութ օր ծովու վրայ մնալով,
կանցնին թաքարական նեղուցը: Ապա կրկին կը ձերբակալուին:

Կուկունեան ամբողջ 15 տարի մնաց Սախալիի մէջ. վերա-
դարձաւ հայրենիք 1906ի ներման օրերուն, եւ վերստին նետ-
ուեցաւ յեղափոխական շարժումներու մէջ՝ այս անգամ ընդ-
դէմ ցարիզմի: Ան կրկին կը բանտարկուի:

Իրողութիւն է որ Կուկունեանի արշաւանքը եղբրական վախ-
նան ունեցաւ, սակայն հայ ժողովուրդի մէկ հատուածը դարե-
նդէ ետք կրկին տեսաւ «հայկական գորբ»ը, որը անպայմանօրէն
իւր գրական ազդեցութիւնը ունեցաւ ննչուած ժողովուրդի
հոգեբանութեան վրայ: Իսկ ուսական պաշտօնականներու բացա-
սական վերաբերմունքը Կուկունեանի արշաւախումբի եւ արեւ-
րտահայութեան հարցին հանդէպ, առաջին անգամուսան հա-
շար ժողովուրդին մտին մէջ կասկածներ ստեղծեց ուս-հայ
«եղբայրութեան» գաղափարին հանդէպ: Իսկ Սարգիս Կու-
կունեանի յանդուգն նուիրումը հայկական հարցին, օրինակ
ժառայեց հայկական յեղափոխութեան շահը առանել թէժաց-
նող գալիք սերունդներուն:

Երգ Սարգիս Կուկունեանի

Երբ այեկո՞ծ ծովու վրայ
Ի՞մ մակոյկը խորտակուի,
Ես փրփրադէզ այեաց մէջը
Դեռ ի՞մ յոյսըս չե՞մ կտրի:

Բոլոր ուժովս եւ Համարձակ
Բազուկներըս կը շարժեմ,
Ալիքները պատատելով
Դէպի ափունք կը թռչեմ:

Ահաւասիկ այս կողուի մէջ
Թէ ուժերըս ինձ թողնեն,
Ալիքները յորձանք տալով
Դէպի անդունդ ինձ տանեն,

Այն ժամանակ գէթ սիրովանք
Ես դանում եմ նրա մէջ,
Որ մեռնում եմ քաջի նրման,
Կոխ տալով մինչեւ վերջ:

Ես Կուկունեան Սարգիս անուն
Աքսորման մէջ ինկած եմ,
Ազատութեան սիրոյն Համար
Կեանքս ու Հողիս զոհած եմ:

Ձեռքերս շղթայ, ոտքերս շղթայ,
Մութ բանտին մէջ ինկած եմ,
Հայրենիքիս սիրոյն Համար
Կեանքս ու Հողիս զոհած եմ:

Գերեզմանիս քարին վրայ
Սէրը սիրով դու երգիր,
Եւ փոխանակ իմ երեսին՝
Շիրիմիս քարին Համբուրիր:

Մընա՛ք բարեաւ, սուր հրացան,
Մընա՛ք բարեաւ, ընկերներ,
Անցան օրերս ազատութեան,
Եկան բանտի շղթաներ:

Գերեզմանիս չորս բոլորը,
Վարդ, մանիչակ թող բուսնին,
Ի՞մ հայրենեաց ին՛դճ գաւակունք
Այդ վարդերով զրօսնուն:

Գ. Թաղէտեան

«... Դիպլոմատիան հաչում է՝ չի
կծում: Հերթը հասել է
հոգեւորականներին, որ աղօթքներ
վեր առաքեն առ Աստուած՝ հայերի
թշուառ վիճակը թեթեւացնելու
համար... Այդպէս չէր լինի, եթէ
կոտորուելու փոխարէն կոուէինք:
Միթէ ժամանակը չէ, վերջապէս, որ
յուրջ քննութեան առարկայ դառնար
մեր գործունէութեան հին եղանակը
եւ ընդունուէր նոր, աւելի նպաս-
տաւոր տակտիկա, որի առանցքը
լինէր ոչ թէ կոտորածը, այլ կոխը»...

Նիկոլ Դուման

Ամրապնդե՛նք Ներքին Ճակատը

Արեգ Ա.

□ Աշխարհացրի հայ ժողովուրդը ներկայիս ապրում է արեւմտեան տարրեր երկրներում, բայց պիտի շեշտենք այն խնդիրը որ Սփիւռքը պարտադրուած է հայ ժողովրդին եւ հետեւանքն է ջարդերի եւ ճնշումների, որոնք տեղի են ունեցել Թուրքիայի ֆաշական պետութեան կողմից եւ մինչեւ այսօր շարունակուում են տարբեր ձեւերով: Ներկայիս սփիւռահայութիւնը չի կարող գոյատեւել եթէ չունենայ իրեն խմատ տուող Հայ Դատի լուծման գաղափարը: Չի կարող գոյատեւել որովհետեւ տարբեր երեւոյթներ գալիս են որպէսզի մէջտեղից տանեն գոյատեւելու կարելի ազդակները: Տեսնենք՝ որոնք են այդ երեւոյթները:

Ներկայիս մեծամասնութիւնն Սփիւռքում ապրում ենք արեւմտեան դրամատիրական երկրներում: Այս երկրները լուրջ աշխատանք են տանում որպէսզի մարդ անհատին փոխեն մարդ մեքենայի: Ժողովուրդը այլեւս չի գրադուում իր արուեստով եւ մշակոյթով, եւ նոյնիսկ արուեստագետը թողնում է իր գործը: Պայմաններն այնպէս վիճակ են ստեղծում որ անհատը պէտք է գրադուի շուկայի պահանջները բաւարարեցնելով: Ուրեմն Արեւմուտքի պայմանները ոչ միայն խեղդում են արուեստագետներին եւ մշակոյթի գործիչներին, այլ նաեւ խեղդում են ժողովրդի ստեղծագործելու հնարաւորութիւնները: Եւ քանի ժամանակը չկայ ստեղծագործելու, ուրեմն մարդիկ դառնում են մարդ մեքենաներ: Այսպէս մէկ բաց է առաջանում ժողովրդի եւ մանաւանդ երիտասարդութեան մէջ: Երիտասարդութիւնը որը կազմում է ժողովրդի աւելի եռանդուն եւ աշխոյժ մասնիկը, այս երեւոյթից ազդուելով ձեռքից տալիս է իր հետաքրքրութիւնը ազգային-հաղափական, հայրենասիրական եւ հաղափական-գաղափարական համոզումների նկատմամբ: Եւ եռանդուն երիտասարդութիւնը այս բացը լցնելու համար դիմում է տարբեր պիտերի, եւ կայսերապաշտական մշակոյթը իր բոլոր երեւոյթներով ներքափանցում է ժողովրդի եւ յատկապէս երիտասարդութեան մէջ, եւ հետեւաբար սպիտակ ջարդի է ենթարկում հայ եւ բոլոր ճնշուած ժողովուրդներին:

Ուրեմն գիտցանք որ ինչու սփիւռահայութիւնը աստիճանաբար կորցնում է իր մշակութային եւ ազգային նկարագիրը: Այս հանգամանքը, այսինքն ազգային նկարագրի թուլացումը, անկաստ պայմաններ է առաջացնում հաղափական գետնի վրայ եւ դժուարացնում ներքին նակատի ամրապնդման խիստ կարեւոր հարցը:

Այս բոլոր երեւոյթների հետեւանում տեղի ունում է անկազմակերպ մէկ վիճակ. իսկ անկազմակերպ լինելը իր հերքին թռչել է տալիս որ ժողովրդի մէջ ներքափանցեն *հաղենի, պահպա-*

նողական, հաշտողական եւ այլ վնասակար երեւոյթներ, որոնք պատճառ են լինում մեր դատի առարկայական պայմանների ոչ շօշափելի դառնալուն, եւ հետեւաբար դանդաղում է ենթակայական պայմանների զարգացումը, եւ դժուարանում դեկավար կազմակերպութիւնների գործը:

Ներկայիս հայկական խնդիրը փոփոխութիւններ է կրել, եւ պայմարը տարածուել է աւելի լայն դաշտի վրայ: Իսկ եթէ ներկայի նակատը սպառուած ենք համարում, ապա պէտք է առաջադիմելու համար վերաթմուրենք պայմանները, վերադասաւորենք ուժերը, կարգի գանք եւ աւելի ուժգին նետուենք պայմարի դաշտ: Թուրքիան եւ իր հովանաւորողները աւելի են ճնշում բանեցնում որպէսզի չլսելի դարձնեն մեր արդար դատը: Ուրեմն ինքնըստիմեքան առաջ է գալիս մեր ուժերի վերադասաւորման եւ ամրապնդման հարցը որպէս կարեւոր եւ սուսցանհերթ խնդիր: Բայց ո՞ր ազդակն է որ ամրապնդում է մեզ որպէս կազմակերպուած ուժ: Արդէն այդ պարզ է. դա մեր հաւատքն է դէպի մեր նպատակը, գաղափարաբանութիւնը եւ դեկավար կազմակերպութիւնը: Իսկ գործի եւ հաւատքի ներկայութեամբ է որ կարող ենք ամրապնդել մեր շարքերը: Ներկայիս պէտք է մեր բոլոր ուժերը տրամադրենք հայկական հարցին: Ներկայ հանգրուանի առանձնայատկութիւնները թելադրում են մեզ նախեւ արտաքին նակատի վրայ պայմարի նետուելու, կատարենք շարքերի ամրապնդման աշխատանքը:

Կազմակերպուածութիւն եւ կարգապահութիւն է հարկ բոլոր մարտերում, որպէսզի կարողանանք թշնամու հարուածները դիմագրաւել:

Ուրեմն բոլորս միահամուռ շարքերով պայմարենք մինչեւ մեր գերագոյն նպատակի իրագործումը: ■

“We believe that the Armenian Youth Federation—ARF Youth Organization of Western America, has a key role to play in the political and cultural activities of its people, especially through its political and structural ties to the Armenian Revolutionary Federation. We believe that in order to achieve our supreme goal, we, as a political movement, must be prepared to take any and all steps necessary to achieve this goal.”

—AYF Manifesto

The Last Tangible Elements

by Zabelle Bodikian

□ To all those who need to understand, among whom is NNF:

Most of us have a hard time understanding the feeling of Armenianism (or lack of it) coming from some of our ungers who unfortunately grew up without some of the luxuries that others take for granted. For some of us, it is even hard to think of the Armenian church, schools and organizations as luxuries. However, it would be even harder for us to think of life without them.

Well, I suppose that growing up surrounded by them lends us to be less understanding of the "other side." Although I hate to think of our people as split into sides over this issue, it is a reality. I, too, am a part of this "other side." However, I have come to realize the importance of these luxuries in the development of Armenianism. (I would like to define Armenianism here as the true understanding of our people, our struggle and also a desire and demand to advance that struggle.)

Last year I attended an ARF junior seminar. There were ungers present who never had these luxuries at their disposal. I witnessed one very sad reflection of our people. These ungers were ridiculed for not understanding. (Coming from a luxurious community really breaks down our sensitivity.) These ungers were not any less willing to continue our struggle. In fact, it seemed the ungers' enthusiasm to learn about and continue this mad struggle of ours surpassed many.

Most of us come from Middle Eastern communities and had no other choice but to be Armenian. Our communities instilled that fervor within us. We did not have to fight a community of assimilating values and ways to stay Armenian. Can we imagine that? An unger having to fight to understand his people? His history? His language? Not because the spirit was missing, but because the means were not there. His community was "luxury-less."

I remember growing up with my moss-back family. I fought with them to learn the Armenian language. There just wasn't time. Growing up in America brought on so many activities; Armenian studies was not among them. Unfortunately, I could not understand much of my people.

Through AYFI learned *Mer Haireneek* and *Ariunod Trosh* and I learned the meanings of all of them as well. AYF strived to keep all of us American-Armenians together. AYF strived to instill some sense of nationalism in us. There was no room for the Armenian language.

I never believed that I could justly rationalize my ignorance of the language — none of us ever did. However, there was no one to justify to. We were all in the same situation. I knew it was important but so was staying Armenian — whatever that entailed.

I learned about the atrocities committed against my people. And along with my ungers, I wanted to help find justice for those atrocities. Our communities rejected this fervent nationalism we tried to adhere to — our Armenian communities. If our own people told us that we were wrong, how could we justify our desires? Between running from American schools and communities and struggling with our own Armenian communities, we became lost in an ever-winding circle. We fought with our own families to stay and be Armenian. We wanted that.

And then an unger is ridiculed for mere lack of luxuries. We all want to learn. We need to learn. We understand and accept the importance.

Unfortunately, our people have managed to land on opposing sides of a single-sided issue.

We are destroying the last tangible elements to our goal . . . ■

Բամբասանի Ախար

Արամ Գույումենյան

□ Իրականություն մըն է որ եթէ Յակոբ Պարոնեան այսօր ողջ ըլլար տակաւին բննադատելիք անհատներ չկարիւն շարք մը պիտի ունենար: Մեր ծիծաղելի խօսքերն ու շարժումները արժանի են նման բննադատութիւններու. բոլորս ըսած ու լսած ենք հետեւեալ խօսքերը. —

- «Պէտք եղածին չափ կազմակերպուած չէր ձեռնարկը»:
- «Վարչութիւնը պէտք եղած ուղղութիւնը ցոյց չի տար»:
- «Բնկերները կ'ուզեն աշխատիլ սակայն աշխատանքի պակասէն կը խրտչին»:
- «Անոնք clique մը եղած են. ես իրենց հետ չեմ կրնար աշխատիլ»:

Եւ անհատներ, գիրքն արդարացնելու նպատակով կը գրապարտեն ծնողները, գաղութը, ամերիկեան կառավարութիւնը, Թուրքիան եւ նոյնիսկ Աստուած որ սեւ նակատագրով դրոշմած է հայու հոգեւորը: Չենք անդրադառնար որ երբ այսպիսի անհիմն խօսքեր կ'արտասանենք, կը դառնանք Պարոնեանի ծաղրած «բամբաստող կիներ»ը ու ծուլութեան նուիրուած մարդիկ:

Անհիմն բննադատութիւններ վնասներ կը յատաջացնեն: Ոչ մէկ վարչութիւն կրնայ ուղղութիւն տալ իմաստուն բննադատներու որոնք գործի առջեւ կը դառնան անկարող: Աշխատանքի պակասը միշտ դժբախտ երեւոյթ մը պիտի ըլլայ, եթէ մենք չըլլանք աշխատանքի ստեղծողը: Վերջապէս, cliqueներ որոնք շատ անգամ արդիւնք են չափազանցութիւններու կամ արթուն երեսակայութիւններու, պիտի գոյատեւեն եթէ հաւաքական ուժով չաշխատինք իրենց հասցուցած վնասներուն դէմ:

Բննադատութիւնը կարելի է մանաւանդ մեր նման կազմակերպութիւններու մէջ, ուր գաղափարներու փոխանցումը կարեւոր դեր կը խաղայ որոշումներ առնելու եւ ծրագրերն արդարեւ աշխատանքին մէջ: Գիտեմք նաեւ որ առանց բննադատութեան ազատութիւնը կը վերանայ: Սակայն, երբ անհիմն բննադատութիւնը դիւրին թուի եւ մօտեցայ չափաքառանքի եւ նոյնիսկ բամբասանի, ամբողջ կազմակերպութեան գործունէութիւնը թելէ մը կախուած կը մնայ:

Փորձենք մեր աշխատանքով բարեփոխել կացութիւնը եւ բննադատութիւնը նպատակ չչարձնել: ■

«Ու յանկարծ ձայն մը հնչեց Վիեննայէն, ապա Փարիզէն եւ հետագային այլ տեղերէ, յիշեցնելու համար որ հայութիւնը չէ դադարած իր իրաւունքները հետապնդելէ: 11-12 տարուան ընթացքին, ուժական այդ արարքները սքափեցուցին եւ թրմական պետութիւնը, եւ՛ ի հաղափակիորդ աշխարհը, որ մօտէն սկսաւ զբաղիլ Հայ Դատով: Այլապէս ինչպէ՞ս բացատրել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան ենթայանձնախումբի ու Եւրոպական Խորհրդարանի դեռ վերջերս տուած որոշումները՝ ի նպաստ Հայ Դատի:»

-Իրօշակ, Օգոստոս 1987

Apolitical Intellectuals

*One day
the apolitical
intellectuals
of my country
will be interrogated
by the simplest
of our people.*

*They will be asked
what they did
when their nation died out
slowly,
like a sweet fire,
small and alone.*

*No one will ask them
about their dress,
their long siestas
after lunch,
no one will want to know
about their sterile combats
with "the idea
of the nothing."
No one will care about
their higher financial learning.
They won't be questioned
on Greek mythology
or regarding their self-disgust
when someone within them
begins to die
the coward's death.*

*They'll be asked nothing
about their absurd
justifications
born in the shadow
of the total lie.*

*On that day
the simple men will come,
those who had no place
in the books and poems
of the apolitical intellectuals,
but daily delivered
their bread and milk,
their tortillas and eggs,
those who mended their clothes,
those who drove their cars,
who cared for their dogs and gardens
and worked for them,
and they'll ask:
"What did you do when the poor
suffered, when tenderness
and life
burned out in them?"*

*Apolitical intellectuals
of my sweet country,
you will not be able to answer.
A vulture of silence
will eat your gut out.
Your own misery
will pick at your souls
and you'll be mute
in your shame.*

—Otto René Castillo
A Guatemalan Intellectual

(շար. էջ 116)

Ինքը կրնայ կտրել երկար տարածութիւններ՝ իր վերջնական պատասխան հասնելու նանապարհին վրայ: Այս գործօն մասնակցութիւնը կ'ենթադրէ, որ անդամները ո՛չ միայն իրագործեն կազմակերպութեան գործադիր եւ օրէնսդիր մարմիններու որոշումները, այլ նաեւ կը պահանջէ անոնց կողմէ՝ գաղափարներ յղանալու, միջոցներ ստեղծելու եւ գործելակերպեր փորձելու գիտակցութիւնը՝ առաջ տանելու համար հայ ազգային ազատագրական պայքարը: Ամփոփ ձեւով, անդամներու պատասխանատուութիւնները չեն սահմանափակուիր Հայ երիտասարդաց Դաշնակցութեան կազմակերպած ձեռնարկներու ներկայութեամբ կամ ամբողջացնելով ընտրուած մարմիններու կողմէ՝ իրենց վստահուած պարտականութիւնները: Օժանդակելու համար հայ ժողովուրդին որ ան անցնի իր պայքարի յաջորդ հանգրուանին, կազմակերպութիւնը պէտք ունի իր անդամներու գործօն եւ ստեղծագործ մասնակցութեան: Կրկնելու զնով, անհրաժեշտ է շեշտել թէ «գործօն մասնակցութիւն» փիզիքական ներկայութենէն անդին կ'անցնի:

«Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ Հայաստան»ը յոգուց մը չէ միայն, այլ մեր առաջնահերթ նպատակը. եւ կը հաւատանք որ իրագործելի է ան: Կը հաւատանք, որ այս նպատակին հասնելու համար բոլոր տրամադրելի միջոցները պէտք է նկատի առնուին: Անոնք որոնք կը յաւակնին պատկանիլ հայ երիտասարդութեան Բաղաճականացած հատուածին, պարտականութիւնը

(cont. from pg. 1)

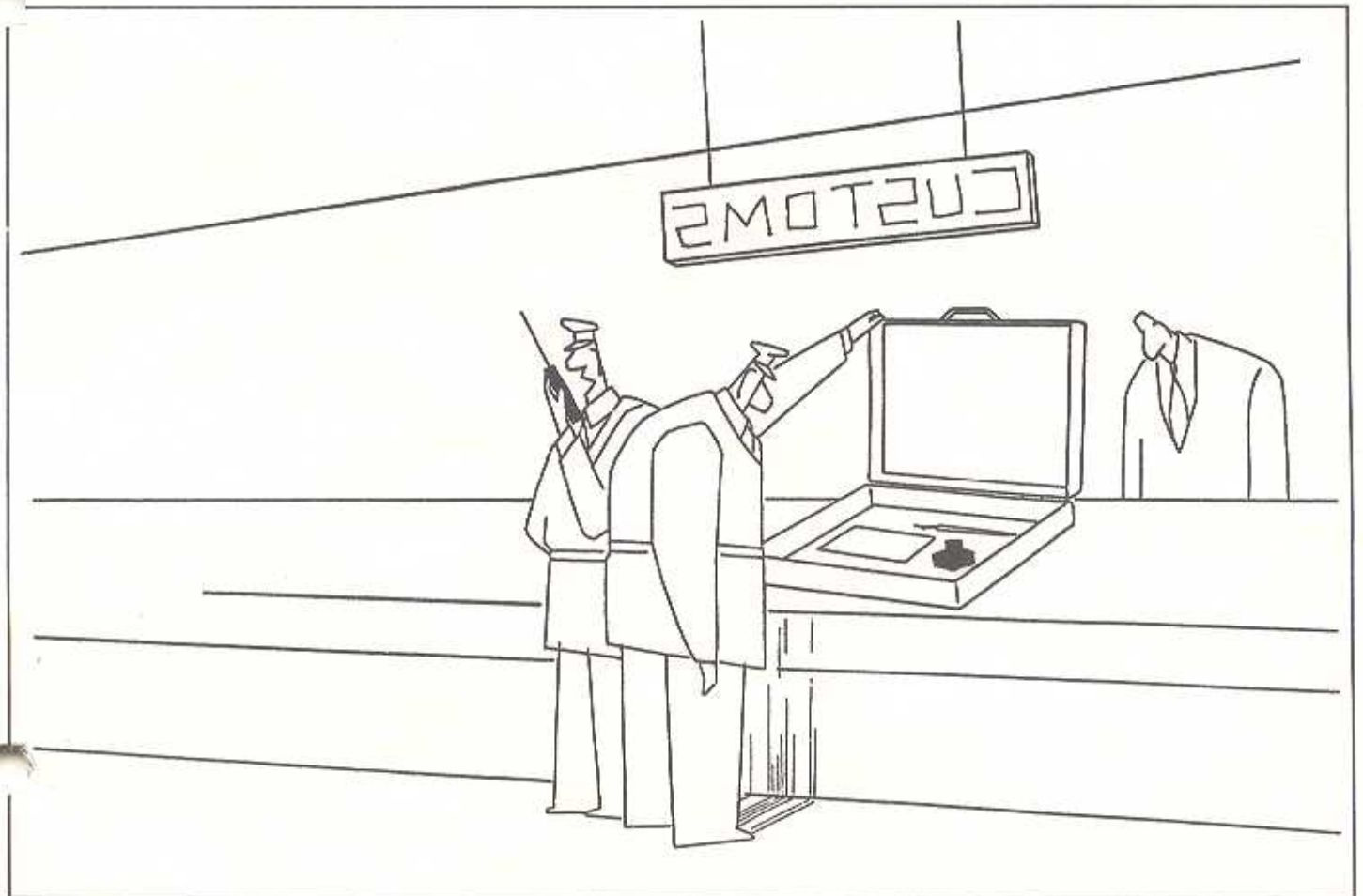
their mental awareness to create ideas, to initiate means, and to test new plans of action to further the Armenian national liberation struggle. In short, the responsibilities of the membership do not end with attending the AYP-sponsored activities and carrying out the tasks entrusted to them by their respective elected bodies. To help the Armenian people enter the next phase of its struggle, the organization needs the active and creative participation of all its members. At the expense of being repetitious it should be stressed that "active participation" goes well beyond physical presence.

The "Free, Independent, and United Armenia" is not merely a slogan, but our primary destination, and we believe it to be an attainable one. We believe that to reach this destination all available means must be considered. Those who claim a belonging to the politicized segment of the Armenian youth have the responsibility of evaluating and implementing these means.

Let us not deceive ourselves. The bells will not toll without our active participation.

ունին արժեւորելու եւ գործադրելու այդ միջոցները:

Մենք մեզ չխաբենք. զանգերը պիտի չդադարեն առանց մեր գործօն մասնակցութեան:

հայտույ

Haytoug

Official Publication of the
ARMENIAN YOUTH FEDERATION
ARF Youth Organization of Western America

Haytoug
419A West Colorado Street
Glendale, California 91204